

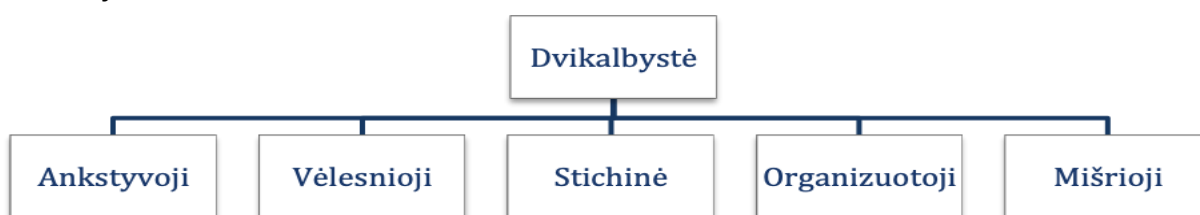
DVIKALBYSTĖ

*Kas gi tie
dvikalbiai?*

Tai vaikai, kurie bendrauja dviem kalbomis ir suvokia, kad kiekvienas daiktas gali būti vadinamas dviem skirtingais žodžiais. Paaugę jie geba laisvai, natūraliai pereiti iš vienos kalbos į kitą.

Dvikalbystė (bilingvizmas) bendriausia prasme yra dviejų kalbų vartojimas, kalbėjimas. Pagal formavimosi laiką ir būdą skiriama: ankstyvoji ir vėlesnioji, stichinė, mišrioji, organizuotoji dvikalbystė.

*Kokia ji,
dvikalbystė?*

Ankstyvoji dvikalbystė – kai abi kalbas vaikas išmoksta kartu, vienu metu (pvz., dvikalbėje šeimoje).

Vėlesnioji dvikalbystė – kai antroji kalba išmokstama jau susiformavus pirmosios – gimtosios kalbos įgūdžiams (apie trečiuosius gyvenimo metus, kai susiduriama su kita kalba, pvz., darželyje).

Stichinė dvikalbystė – kai abu tėvai (ar kiti asmenys) kalba su vaiku tai viena, tai kita kalba.

Organizuotoji ankstyvoji dvikalbystė – dvikalbystės formavimas ankstyvajame amžiuje metodu: „vienas asmuo – viena kalba“, kai šeimoje vienas iš tėvų su vaiku kalba viena kalba, o kitas – kita, paprastai savo gimtąja kalba.

Mišrioji dvikalbystė – kai nesilaikoma kalbų izoliavimo principo (vaikas su visais bendrauja ir viena, ir kita kalba).

KOKIE DVIKALBYSTĖS IŠŠŪKIAI?

Vaikas gali neįsisavinti antrosios kalbos, kai šeimoje nesudaromos sąlygos jos mokymuisi: neskiriama dėmesio

*„Viena aplinka –
viena kalba“*

*„Vienas asmuo –
viena kalba“*

bendravimui su vaiku, neformuojamas teigiamas požiūris į kelias kalbas, vyrauja nenatūrali ir ribota šeimos narių žodinė sąveika. Daugumoje šeimų, suaugusieji nesilaiko dvikalbystės formavimuisi svarbaus principo „viena aplinka – viena kalba“ arba „vienas asmuo – viena kalba“.

Šeimose kalbama dviem, trim kalbomis. Dažnai tėvai nori, kad jų vaikai kalbėtų lietuviškai, t. y. ta kalba, kurios jie patys gerai nemoka. Deja, tėvai kalbėdamiesi su vaiku vartoja paprastas frazes, netaisyklingas kalbos formas, daro daug fonetinių klaidų. Dėl tokios ribotos kalbinės aplinkos atsiranda didelė tikimybė, kad vaikas paviršutiniškai išmoks kalbą.

Neigiamas dvikalbystės poveikis yra daug pavojingesnis vaikams, turintiems kalbos ir kalbėjimo sutrikimų. Vartojant dvi kalbas, vienos iš jų dėsniumai perkeliama į kitą, pasireiškia kalbų maišymasis. Dėl to vaikui sunku sklandžiai reikšti mintis, atsiranda įvairių tarimo netikslumų, lėtėja kalbos tempas, daromos gramatinės klaidos. Kalbos „susimaišo“ tada, kai nė vienos iš jų gerai nemokama. Gerai nemokėdami kalbos, vaikai susiduria su papildomais ugdymosi sunkumais darželyje:

- jiems sunkiau bendrauti su vienmečiais, adaptuotis kolektyve,
- įvairios veiklos metu jie dažnai lieka nuošalyje,
- dėl patiriamo streso vaikas gali pradėti mikčioti,
- kalbinės veiklos metu šiems vaikams sunku reikšti savo mintis, nes ne visada supranta daugelio žodžių reikšmes, stebimi tarties (gimtojoje kalboje nesančių garsų) netikslumai, gramatinio kalbos taisyklingumo trūkumai,
- dažnokai dvikalbių vaikų lietuvių kalbos žodynas yra gana skurdus ir tematiškai labai ribotas. Todėl vaikams sunku reikšti mintis ir atpasakoti, kalbama lėtai, klaidingai suprantami žodžiai, jie iškraipomi, skolinami iš kitos kalbos,
- vaikų lietuvių kalbos gramatiniai įgūdžiai dažnai nepakankami (stebimos linksniavimo, žodžių galūnių derinimo klaidos). Neretai žodžiai iškraipomi, pasiskolinami iš kitos kalbos, pridėdant lietuviškų žodžių galūnes. Tokiu būdu vaikai savaip sulietuvina žodžius. Gimtosios kalbos įtaka sunkina antrosios kalbos sistemos įsisavinimą.
- daroma nemažai tarties klaidų. Tarties sunkumų dvikalbiams vaikams sukelia kai kurių balsių, dvibalsių tarimas (dauguma vaikų klaidingai taria balsius pvz: é, i, bei dvibalsius uo, ie), nes jie neturi atitinkamų rusų ir lenkų kalbose. Neskiria šių fonemų dėl to, kad namuose negirdi taisyklingo jų tarimo.

AR DVIKALBYSTĖ GALI TURĖTI PRIVALUMŲ?

*Tikrai
taip!*

Kalbų išmokimo sėkmę lemia individualios vaiko asmens savybės bei kalbiniai gebėjimai. Jeigu vaikas vystosi normaliai, dvikalbystė šeimoje – privalumas:

- labai sparčiai plečiasi vaikų akiratis,
- vaikai daug greičiau išmoksta koncentruoti dėmesį,
- vaikų orientacija greitesnė, kai reikia greito sprendimo, situacijos įvertinimo,
- vaikai pasižymi didesne iškalba,
- vaikai yra lankstesni, vienodai gerai adaptuojasi tiek vienoje, tiek kitoje kultūroje,
- vaikai anksčiau įgauna kalbinį sąmoningumą.

Nemaža dalis vaikų antrosios kalbos pramoksta lankydami vaikų darželius. Tėvai nori, kad vaikas išmoktų lietuvių kalbą ir savo atžalas specialiai leidžia į lietuviškas grupes. Lietuvių vaikų darželis tampa parengiamuoju etapu prieš atiduodant vaiką į lietuvių mokyklą.

Tačiau **būtina teisingai įvertinti vaiko kalbinius gebėjimus, pasiruošimą ugdytis ne gimtąja kalba ir atsižvelgti į specialistų rekomendacijas.**